

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Toovláš DNA čáittá: sámmilijn já syemmilijn lii siämmáš siberialáš geeniárbádâh

Vorâs tutkâmuš čáittá, ete Suomân lii puáttám valjeest geeniárbádâh Siberiast. Geenijdis tááhust sámmilij lágán ulmuuh láá aassâm vala ryevidiäägist Suomâst kukken mäddiláá ko tääl.

Vuossâmuš tutkâmuš Suomâ toovláš ässei DNA pirrá lii almostittum. Puátuseh čáittih, ete Suomân lii puáttám valjeest geeniárbádâh kiddâ Siberiast.

Siberialáš geeniamnâseh tiättojuh Kuáládâhinjaargâ ässein suullân 4 000 ive tyehin, ja majeláá tot lii levânâm meiddei tááláš Suomâ kuávloid. Tutkâmuš nannee lasseen, ete geneetlávtt sámmilij lágán ulmuuh láá vala ryevidiäägist aassâm Suomâst kukken mäddiláá ko tääl.

Tutkâmušâst viárdádállum geeničájánâsah láá vuálgus ulmui taavtijn: 3 500 ive puáris hävdisaajeest Kuáládâhinjaargâst já 1 500 puáris Maadâ-Pohjanmaast kavnum Levänluhta čäcihäävdist. Puoh čájánâsâin kávnoo siämmáš siberialáš árbádâh.

Siberialáš álgápuáttim tiättoo meiddei tääl

Toovláš DNA lii verdidum meiddei tááláš ulmuiguin. Sámmilijn, syemmilijn já eres uralláš kielâperruu almugijn siberialáš álgápuáttim lii ain uáinusist.

– Tot lii kale siähánâm eres euroopláš geenijguin. Onnáá peeivi sámmiliih ovdâsteh siberialáš árbádâh nanosubbooht ko ohtâgin eres aalmug Europast. Puoh tááláš almugijn toovláš siberialáš árbádâh lii enâmus Tave-Siberiast ässee Nganasan-aalmug jesâniijn, iätá SUGRIGE-hahhuu jođetteijee **Päivi Onkamo** Helsig já Turku ollâopâttuvâin.

Puátusij vuáđuld puáhtá nabdeđ, ete tovláš Siberia ulmui já Suomâst iállám pronssi- já ryevidiáigásâš siärvusij eellimvuovijn, kielâin já kulttuurijn lii puáhtám leđe ennuv tohâmuš nubijdiskuin kuhes kooskâin huolâhánnáá. Uási almugist lii puáhtám jotteed vijdâht kävppimaadhijn já lonottâlmâin aassâmsojjidis iveaagij miel.

Levänluhta háávdán hävdidum ulmuuh sulâstiteh enâmus sámmilij

Tutkâmušâst nähcejii čielgâdiđ oles árbádâh ađai geenoom ohtnubálov ulmuu taavtijn. Kuáládâhinjaargâst finnejii kuuđâ ulmuu taavtjid 3 500 ive puáris hävdidmist já kyevti ulmuu taavtjid 1700-1800-lovoi hävdisaajeest. Levänluhta hävdisaajeest Maadâ-Pohjanmaast oles geenoom čielgâdem luhostui kulmâ ulmuu puotâ.

Levänluhta hävdisaje lii ohtâ Suomâ puárâsumos hävdisoojijn, main ulmui täävtih láá siäilum. Jaamišeh hävdiduvvojii láádun mii tobbeen lâi toвле, mii vist čielgee taavtij pyere siäilum.

Tutkâmuš čáittá, ete levänluhtaliij ljjii aldasub suuhâ tááláš sámmiláid ko syemmiláid.

– Geenij peeleeest sámmilij lágán ulmuuh láá tastoo aassâm toвле mäddiláá Suomâst ko tááláš ulmui aassâmsoojij vuáđuld puávtaččii arvâliđ, muštâl totkee **Kerttu Majander** Helsig ollâopâttuvâst já saksaláš Max Planck -institutist.

– Levänluhta kuávlv páikkinommâduvâst láá meiddei aiccâm sämmilâš vaiguttâsâid kieskâd almostittum tutkâmušâst, tievâsmit Levänluhta-proojeekt jođetteijee **Anna Wessman** Helsig ollâopâttuvâst.

Tutkâmuš puátuseh láá almostittum Nature Communications -online-loostâst. Tutkâmuš lii olášuttum Helsig já Turku ollâopâttuvâi syemmilâš-ugrâlâš toovláš geenoom (SUGRIGE) -proojeekt (<https://blogs.helsinki.fi/paleogenetics/>), Levänluhta-proojeekt ([https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/projects/the-levanluhta-site\(9d74f2fc-b102-4fe2-a0e7-c43258651ad9\).html](https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/projects/the-levanluhta-site(9d74f2fc-b102-4fe2-a0e7-c43258651ad9).html)) sehe ulmuu ovdâhistorjá tutkâmušân kuávdásmuvvee saksalâš Max Planck -institut (<http://www.shh.mpg.de/en>) ohtsâšpargon.

Theseas C. Lamnidis, Kerttu Majander, Choongwon Jeong, Elina Salmela, Anna Wessman, Vyacheslav Moiseyev, Valery Khartanovich, Oleg Balanovsky, Matthias Ongyerth, Antje Weihmann, Antti Sajantila, Janet Kelso, Svante Pääbo, Päivi Onkamo, Wolfgang Haak, Johannes Krause, Stephan Schiffels. Ancient Fennoscandian genomes reveal origin and spread of Siberian ancestry in Europe. Nature Communications 2018, DOI:10.1038/s41467-018-07483-5

Lasetiäduh fáadá miel:

Toovláš DNA, populaatiogenetik, Syemmilâš-ugrâlâš toovláš geenoom (SUGRIGE) -proojeekt:

Totkee Kerttu Majander, Helsig ollâopâttâh & Max Planck Institute for the Science of Human History, puh. 27.–30.11.2018 +358 41 3678636, 1.12.2018– +49 176 9852 3868,

majander@shh.mpg.de

SUGRIGE-hahhuu jođetteijee, professor Päivi Onkamo, Turku ollâopâttâh já Helsig ollâopâttâh, puh. 02941 59111, paivi.onkamo@utu.fi

Levänluhta:

Arkeologilâš kontekstâ: Levänluhta-proojeekt jođetteijee, FT Anna Wessman, Helsig ollâopâttuv Kulttuurij uásádâh, puh. 050 329 8436, anna.wessman@helsinki.fi

Levänluhta-proojeekt DNA-tutkâmuš, professor Antti Sajantila, Helsig ollâopâttâh, puh. 0400 605 205, antti.sajantila@helsinki.fi